

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ, ПІДПРИЄМНИЦТВА
ТА БІЗНЕС-АДМІНІСТРУВАННЯ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

Тема: «Особливості інвестиційної привабливості підприємницького середовища економіки України після завершення воєнного стану»

*Спеціальність 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
Освітня програма 6.076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»*

Завідувач кафедри: _____ /Карінцева О.І./

Керівник роботи: _____ /Касьяненко В.О./

*Виконавець: _____ /Смакоуз А.М. /
П.І.Б.*

*Група: _____ ЕН-82/2не
шифр*

Суми 2022

АНОТАЦІЯ

Кваліфікаційна дипломна робота на тему «Особливості інвестиційної привабливості підприємницького середовища економіки України після завершення воєнного стану» складається з 41 сторінок основного тексту, 3 розділи, містить 7 діаграм, 3 графіка, список використаної літератури становить 54 джерел, два додатка.

Метою кваліфікаційної роботи є на основі дослідження теоретичних аспектів та здійснення аналізу, визначити особливості інвестиційної привабливості економіки України після завершення воєнного стану.

Об'єкт дослідження – підприємницький сектор економіки України.

Предмет дослідження – особливості інвестиційної привабливості підприємницького середовища економіки України після завершення воєнного стану.

Методи дослідження: абстрактно-логічний, порівняльний аналіз, кореляційний аналіз, синтез, узагальнення, класифікація, графічна візуалізація.

У першому розділі «Теоретичні аспекти інвестиційної привабливості підприємницького середовища економіки України» розглянуто сутність і значення залучення інвестицій, інвестиційний клімат України у довоєнний період, позитивні та негативні наслідки, державне регулювання інвестицій.

У другому розділі «Промисловість як пріоритетний напрямок для залучення інвестицій після воєнного стану» досліджено індекс інвестиційної привабливості, проаналізовано види економічної діяльності та визначена пріоритетна галузь для інвестування, проведено кореляційний аналіз, досліджено вплив воєнного стану на інвестиційну привабливість.

У третьому розділі «Зарубіжний досвід покращення інвестиційної привабливості та шляхи залучення інвестицій в економіку України» розглянуто зарубіжний досвід та шляхи розв'язку проблем після завершення воєнного стану.

Ключові слова: інвестиційна привабливість, іноземне інвестування, інвестиційний клімат, промисловість, воєнний стан, підприємницьке середовище, економіка.

SUMMARY

The qualification work "Peculiarities of investment attractiveness of Ukraine`s economy after martial law" contains 30 pages of the main text, 3 sections, contains 7 diagrams, 3 graphs, list of references from 28 sources, two appendices.

The purpose of the qualification work is based on the study of theoretical aspects and analysis, to determine the features of investment attractiveness of the business environment of Ukraine's economy after martial law.

The object of research is the business sector of the economy of Ukraine.

The subject of the research is the peculiarities of the investment attractiveness of the business environment of the Ukrainian economy after martial law.

Research methods: abstract-logical, comparative analysis, correlation analysis, synthesis, generalization, deduction, classification, graphical visualization.

The first section "Theoretical aspects of investment attractiveness of the business environment of Ukraine's economy" considers the essence and importance of attracting investment, the investment climate of Ukraine in the prewar period, the positive and negative consequences of attracting investment, government investment regulation.

The second section "Industry as a priority for attracting investment after martial law" examines the index of investment attractiveness and analyzes economic activities and identifies the priority sector with the highest investment - industry, correlation analysis, and the impact of martial law on investment attractiveness.

The third section "Foreign experience in improving investment attractiveness and ways to attract investment into the economy of Ukraine" discusses foreign experience in attracting foreign investment and outlines ways to solve investment problems in Ukraine after martial law.

Key words: investment attractiveness, foreign investment, investment climate, industry, martial law, business environment, economy.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМНИЦЬКОГО СЕРЕДОВИЩА ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ.....	7
1.1 Сутність і значення залучення інвестицій.....	7
1.2 Інвестиційний клімат в Україні.....	10
1.3 Вплив іноземних інвестицій на економіку країни.....	12
1.4 Державне регулювання інвестицій.....	14
2 ПРОМИСЛОВІСТЬ ЯК ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМОК ДЛЯ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ ПІСЛЯ ЗАВЕРШЕННЯ ВОЄННОГО СТАНУ.....	19
2.1 Аналіз інвестиційної привабливості економіки України.....	19
2.2 Найбільш привабливі галузі економіки України для іноземних інвесторів.....	20
2.3 Промисловість – пріоритетний напрямок для іноземного інвестування.....	24
2.4 Вплив воєнного стану на інвестиційний клімат України.....	28
3 ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ПОКРАЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ТА ШЛЯХИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ ПІСЛЯ ЗАВЕРШЕННЯ ВОЄННОГО СТАНУ.....	32
3.1 Зарубіжний досвід покращення інвестиційної привабливості країни.....	32
3.2 Можливі шляхи вирішення проблеми іноземного інвестування в Україну після завершення воєнного стану.....	35
ВИСНОВКИ	37
ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	40
ДОДАТКИ.....	47

ВСТУП

Актуальність теми. Не зважаючи на те, що Україна багата природними ресурсами, кваліфікованими робітниками, вона займає вигідне географічне положення, має науковий потенціал та інше, наша держава помітно відстає від багатьох країн по залученню іноземних інвестицій. Недосконала податкова та правова система, значний рівень корупції і ще й не до кінця стабільна політична ситуація в країні починаючи з 2014 року не сприяють покращенню інвестиційного клімату України. А вторгнення Російської Федерації на територію України звичайно має негативний вплив на інвестиційну привабливість. Залучення іноземних інвестицій є вкрай важливим для країни, так як складна ситуація не дає країні розвиватись. Розвиток країни має відбуватися в руслі загальносвітових трендів, що пов'язані перш за все з переходом на альтернативні джерела енергії [33,41,43,44,47,51,52,53,54], цифровізацією бізнес-процесів та запровадженням проривних технологій [31,35,36,37,38,39,42,46,48,49,50,]. Завдяки іноземним вкладенням збільшується кількість робочих місць, а отже і зменшується рівень безробіття, в країні відновлюється науково-технічний прогрес, покращується стан фінансового ринку, держава має змогу посилити свої позиції на економічній світовій арені.

Метою кваліфікаційної роботи є на основі дослідження теоретичних аспектів та здійснення аналізу, визначити особливості інвестиційної привабливості підприємницького середовища економіки України після завершення воєнного стану.

Для досягнення поставленої мети визначені наступні завдання:

- розглянути теоретичні аспекти інвестиційної привабливості підприємницького середовища країни;
- розглянути інвестиційний клімат в Україні;
- визначити позитивний та негативний вплив іноземного інвестування;
- розглянути державне регулювання іноземного інвестування;
- розглянути індекс інвестиційної привабливості України;

–проаналізувати галузі економіки та визначити пріоритети для іноземних інвесторів;

–дослідити промисловість та її галузі як пріоритет для залучення іноземних інвестицій;

–дослідити вплив воєнного стану на інвестиційну привабливість підприємницького сектору економіки;

– розглянути зарубіжний досвід залучення інвестицій;

–сформувані шляхи вирішення проблеми іноземного інвестування для України.

Об'єкт дослідження – підприємницький сектор економіки України.

Предмет дослідження – особливості інвестиційної привабливості підприємницького середовища економіки України після завершення воєнного стану.

Методи дослідження, які використовувалися в процесі дослідження та обробки матеріалів: абстрактно-логічний, порівняльний, аналіз, синтез, узагальнення, дедукція, класифікація, графічна візуалізація.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновку, переліку посилань. У вступі обґрунтовується актуальність теми роботи, визначаються об'єкт, предмет та мета дослідження. У першому розділі розглянуті теоретичні аспекти інвестиційної привабливості. У другому розділі досліджено індекс інвестиційної привабливості та проаналізовані види економічної діяльності та визначена пріоритетна галузь із найбільшим залученням інвестицій – промисловість, а також досліджено вплив воєнного стану на інвестиційну привабливість. В останньому розділі розглянуто зарубіжний досвід залучення іноземного інвестування та наведені шляхи розв'язку проблем інвестування в Україні після завершення воєнного стану.

1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМНИЦЬКОГО СЕРЕДОВИЩА ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

1.1 Сутність і значення залучення інвестицій

Іноземні інвестиції - цінності, що вкладаються іноземними інвесторами в об'єкти інвестиційної діяльності відповідно до законодавства України з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту. [1, стаття 1]

Відповідно до статті 2 Закону України "Про режим іноземного інвестування" виділяються наступні види іноземних інвестицій.

Іноземні інвестиції можуть здійснюватися у вигляді:

- іноземної валюти, що визнається конвертованою Національним банком України;

- валюти України – відповідно до законодавства України;

- будь-якого рухомого і нерухомого майна та пов'язаних з ним майнових прав;

- акцій, облігацій, інших цінних паперів, а також корпоративних прав (прав власності на частку (пай) у статутному капіталі юридичної особи, створеної відповідно до законодавства України або законодавства інших країн), виражених у конвертованій валюті;

- грошових вимог та права на вимоги виконання договірних зобов'язань, які гарантовані першокласними банками і мають вартість у конвертованій валюті, підтверджену згідно з законами (процедурами) країни інвестора або міжнародними торговельними звичаями;

- будь-яких прав інтелектуальної власності, вартість яких у конвертованій валюті підтверджена згідно з законами (процедурами) країни інвестора або міжнародними торговельними звичаями, а також підтверджена експертною оцінкою в Україні, включаючи легалізовані на території України авторські

права, права на винаходи, корисні моделі, промислові зразки, знаки для товарів і послуг, ноу-хау тощо;

- прав на здійснення господарської діяльності, включаючи права на користування надрами та використання природних ресурсів, наданих відповідно до законодавства або договорів, вартість яких у конвертованій валюті підтверджена згідно з законами (процедурами) країни інвестора або міжнародними торговельними звичаями;

- інших цінностей відповідно до законодавства України. [1]

За характером участі в інвестуванні виділяють 2 види іноземних інвестицій.

1. Прямі іноземні інвестиції – це інвестиції за умови, що частка іноземного інвестора в статутному капіталі господарського товариства становить не менше 10 %. (закон) Вони здійснюються без фінансових посередників, безпосередньо сам інвестор вибирає об'єкт інвестування для одержання доходу та володіння контрольним пакетом акцій.

2. Непрямі (портфельні) іноземні інвестиції – це капітальні інвестиції, частка яких у капіталі нижче межі, визначеною для прямих інвестицій. Портфельні інвестиції не забезпечують контролю за закордонними компаніями, обмежуючи права інвестора отримання частки прибутку (дивідендів). Інвестування через інвестиційних або фінансових посередників.

Іноземні інвестори – це суб'єкти, які провадять інвестиційну діяльність на території України, а саме:

- юридичні особи, створені відповідно до законодавства іншого, ніж законодавство України;

- фізичні особи іноземці, які не мають постійного місця проживання на території України і не обмежені у дієздатності;

- іноземні держави, міжнародні урядові та неурядові організації;

- інші іноземні суб'єкти інвестиційної діяльності, які визнаються такими відповідно до законодавства України. [1, стаття 1]

Відповідно до статті 3 Закону України "Про режим іноземного інвестування" виділяються наступні види іноземних інвестицій. Іноземні інвестиції можуть здійснюватися у таких формах:

- часткової участі у підприємствах, що створюються спільно з українськими юридичними і фізичними особами, або придбання частки діючих підприємств;

- створення підприємств, що повністю належать іноземним інвесторам, філій та інших відокремлених підрозділів іноземних юридичних осіб або придбання у власність діючих підприємств повністю;

- придбання не забороненого законами України нерухомого чи рухомого майна, включаючи будинки, квартири, приміщення, обладнання, транспортні засоби та інші об'єкти власності, шляхом прямого одержання майна та майнових комплексів або у вигляді акцій, облігацій та інших цінних паперів;

- придбання самостійно чи за участю українських юридичних або фізичних осіб прав на користування землею та використання природних ресурсів на території України;

- придбання інших майнових прав;

- господарської (підприємницької) діяльності на основі угод про розподіл продукції;

- в інших формах, які не заборонені законами України, в тому числі без створення юридичної особи на підставі договорів із суб'єктами господарської діяльності України. [1]

Державна політика України із залучення іноземних інвестицій проводиться за декількома напрямками (таблиця 1.1, Додаток А)

Визначення умов для здійснення іноземних інвестицій. З метою створення належних умов для ефективного залучення іноземного капіталу в економіку та збільшення його обсягів значна увага приділяється питанням удосконалення законодавчої і нормативної бази щодо державного регулювання процесів іноземного інвестування. [3,с.461]

Стратегічними цілями інвестиційної політики є:

- створення сприятливого інвестиційного клімату та стимулювання припливу капітальних вкладень у виробництво конкурентоспроможної продукції;
- інвестиційне забезпечення структурної перебудови економіки;
- мобілізація всіх джерел інвестиційних ресурсів та їх ефективне використання на пріоритетних напрямках економічного розвитку;
- стимулювання процесів розвитку виробничої сфери;
- забезпечення сталого зростання внутрішнього валового продукту та створення умов для нарощування внутрішніх інвестиційних ресурсів. [4]

1.2 Інвестиційний клімат в Україні

Особливу увагу слід приділити інвестиційному клімату України, так як це має дуже вагоме значення для залучення інвестицій в економіку держави.

Інвестиційний клімат – це сукупність політичних, соціально-економічних, фінансових, соціально-культурних, організаційно-правових і географічних факторів, які притаманні певній країні і визначають її привабливість для іноземного інвестора. [5]

Фактори, що формують інвестиційний клімат підприємницького середовища країни:

- 1) відкритість економіки;
- 2) стан фінансового ринку;
- 3) податкова система;
- 4) державне управління;
- 5) сприятлива законодавча база;
- 6) перешкоди виходу на ринок;
- 7) наявність природних ресурсів;
- 8) розвиток інфраструктури ;

- 9) стабільність валюти;
- 10) робоча сила; [6]

Інвестиційний клімат можна класифікувати виходячи зі сфер його існування та статусу інвесторів [29,30,32,34,40,45,]. Існують такі види ділового клімату як:

- світовий;
- державний;
- регіональний;
- галузевий. [7]

Залежно від статусу інвестора можна виділити інвестиційний клімат з точки зору прямих і портфельних інвесторів, а також кредиторів.

Основними характеристиками сприятливого інвестиційного клімату є:

- 1) прозора і обґрунтована законодавча база в сфері інвестування;
- 2) гарантії, надані державою інвесторам-нерезидентам;
- 3) податкові пільги;
- 4) стабільна робота фінансових і кредитних установ;
- 5) стабільна політична ситуація;
- 6) відсутність корупції і бюрократії. [7]

За інформацією, яка була до воєнного стану, Індекс інвестиційної привабливості України у 2021 році зріс з 2,4 до 2,84 – дослідження Європейської бізнес асоціації (ЄБА). [14,15] Однак, інтегральний показник Індексу інвестиційної привабливості у другій половині 2021 року дещо знизився – до 2,73 балів з 5-ти можливих. [15]

В Україні недостатня кількість власних фінансових ресурсів для її економічної стабільності та розвитку, тому іноземні інвестори та їх вкладення є привабливими для нашої держави.

До воєнного стану економічному середовищу України були притаманні як позитивні, так і низка негативних факторів для залучення іноземних інвестицій. З однієї сторони - наша держава займає вигідне географічне

положення, багата природними ресурсами та налічує чималу кількість кваліфікованих кадрів, що звісно є привабливим для іноземних інвесторів. З іншої сторони – ще не мінімізовано втручання держави у дію ринків, не усунені адміністративні перешкоди, що заважають розвитку бізнесу, також на даний час в країні діє воєнний стан через вторгнення Російської Федерації та захоплення територій, окрім того, Україні не характерна стабільна політична ситуація та відсутність корупції, і це значно впливає на інвестиційний клімат нашої держави. Через ці фактори привабливість економіки України для іноземних інвесторів значно погіршується.

Потенційно Україна може бути однією з провідних країн Європи вкладання прямих та портфельних іноземних інвестицій. Цьому сприяє її великий внутрішній ринок, значний промисловий і сільськогосподарський потенціал, а також вигідність геополітичного розташування України на перехресті торговельних шляхів Європи та Азії. [7] Але до такого статусу Україні ще потрібно багато часу для подолання вищезгаданих перешкод, які блокують залучення іноземного інвестування в підприємницький сектор.

1.3 Вплив іноземних інвестицій на економіку країни

Говорячи про залучення іноземних інвестицій в підприємницький сектор економіки країни, слід розглянути і їх вплив на економіку країни, причому, цей вплив носить як позитивний характер, так і негативний.

Позитивний вплив іноземних інвестицій на економіку України визначається у:

- 1) економічному зростанні за рахунок розширення експорту
- 2) активізації інвестиційної діяльності країни;
- 3) збільшення платіжного балансу країни;
- 4) створенні нових робочих місць та можливостей для населення;

- 5) розширенні та розвитку підприємств завдяки додатковим залученим коштам у виробництво
- 6) освоєнні та застосуванні нових технологій прискоренні інноваційних процесів;
- 7) покращення навичок управління;
- 8) підвищенні якості продукції та конкурентоспроможності. [8,9]

Ми розглянули позитивні наслідки залучення іноземних інвестицій, але є і зворотня сторона. Тому розглянемо негативний вплив:

- 1) репатріація прибутків: у довгостроковій перспективі відтік коштів перевищує початкові вкладення;
- 2) втрата контролю над національними стратегічними активами;
- 3) неконтрольований відтік коштів за кордон;
- 4) технологічна залежність;
- 5) погіршення екологічної ситуації країни;
- 6) усунення з ринку вітчизняних виробників;
- 7) маніпуляції у сплаті податків; [8,9]

За даними НБУ майже 100% інвестицій (1,337 млрд.дол.) у 2021р. надійшло з країн Європейського Союзу. [16,17]

Найбільше надійшло з Нідерландів – 922,8 млн.дол. та Німеччини – 242,9 млн.дол., також зі Швейцарії - 112,7 млн.дол. інвестицій, з Кіпру – 83 млн.дол., з Російської Федерації – 9,4 млн.дол. До цього Кіпр був найбільшим іноземним інвестором в Україну. На кінець березня 2021 року прямі іноземні інвестиції в економіку України склали \$51,785 млрд. Кіпрські компанії зокрема інвестували в Україну 16,72 млрд.дол. [16,17]

Відомо, що Кіпр – найпопулярніша офшорна зона українського бізнесу. Таким чином, офшорні інвестиції витісняли капітал розвинених країн та забезпечували лише кількісні показники приросту надходження прямих іноземних інвестицій до України, а не якісні.

Для економіки України, все ж таки є важливими інвестиції з таких країн, як США, Японія, Німеччина, Франція, Італія, які є технологічними лідерами та

спеціалізуються на виробництві товарів з високою часткою доданої вартості.
[10]

1.4 Державне регулювання іноземних інвестицій

Одним з напрямів зовнішньоекономічної політики є регулювання іноземних інвестицій. Необхідність залучення зовнішніх інвестицій зумовлюється тим, що Україна, має досить обмежені бюджетні фінансові ресурси, тому не може своїми силами ефективно змінювати та розвивати економіку. Виходячи з цього, для України є необхідними додаткові фінансові джерела, а найзначнішим такими джерелами фінансування є іноземні інвестиції.[11,13]

Політика України щодо державного регулювання іноземних інвестицій визначається наступними Законами України:

- 1) "Про зовнішньоекономічну діяльність",
- 2) "Про режим іноземного інвестування",
- 3) "Про захист іноземних інвестицій"

А також Положенням про порядок державної реєстрації договорів (контрактів) про спільну інвестиційну діяльність за участю іноземного інвестора, затвердженими постановами Кабміну України. [11]

Цими документами визначаються загальні засади державного регулювання іноземними інвестиціями, суб'єкти, види і форми інвестування, порядок контролю за здійсненням інвестицій та державні гарантії їх захисту. Іноземні інвестиції підлягають обов'язковій реєстрації, яка здійснюється Радою міністрів, Київською міською державною адміністрацією. [11]

У Законі «Про режим іноземного інвестування» слід звернути увагу на такі ключові моменти:

- 1) законом визначаються умови для прийняття іноземного капіталу в Україну;
- 2) видається підтвердження прав інтелектуальної власності іноземних інвесторів;

3) не передбачено пільгової системи для іноземних інвесторів із питань оподаткування прибутку;

4) законом закріплюються можливості здійснення спільної інвестиційної діяльності без створення юридичної особи;

5) закон встановлює частку іноземних інвестицій у спільних об'єктах. [1,12 с.62]

Велика кількість напрямів під час здійснення державної інвестиційної політики передбачає, що різні сфери інвестиційного ринку регулюються відповідними державними органами, до яких відносяться:

- 1) Президент України,
- 2) Кабінет Міністрів України (КМУ),
- 3) Національний банк України (НБУ),
- 4) Міністерство економічного розвитку і торгівлі України,
- 5) Міністерство фінансів України,
- 6) Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України,
- 7) Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку,
- 8) Українська Фондова Біржа,
- 9) Державне агентство України з інвестицій та розвитку,
- 10) Антимонопольний комітет України. [12, с.38]

Головним механізмом держави у сфері управління інвестиційною діяльністю є формування нормативно-правового забезпечення. Це є важливим для нормування питань інвестиційної діяльності на всіх рівнях управління та зміцнення інституційного впливу з питань залучення інвестицій. Державна політика в зазначеному напрямі здійснюється КМУ та НБУ. За регулювання цієї політики відповідальною є Верховна Рада України (ВРУ). Також значну роль у цьому процесі відіграє Адміністрація Президента України, так як указами Президента України сформовані державні інституції, що безпосередньо займаються питаннями залучення іноземних інвестицій в Україну, і до них належать:

- 1) Державний інвестиційно-кліринговий комітет;

- 2) Українська державна кредитно-інвестиційна компанія;
- 3) Палата незалежних експертів з питань інвестицій;
- 4) Національне агентство України з реконструкції і розвитку;
- 5) Консультативна рада з питань іноземних інвестицій в Україну;
- 6) Координаційна рада з питань інвестиційно-клірингового співробітництва;
- 7) Валютно-кредитна рада КМУ.[12 с.61]

До об'єктів державного регулювання іноземного інвестування можна віднести:

- 1) визначення форм та видів іноземного інвестування;
- 2) трансферт прибутку іноземного інвестора;
- 3) участь у власності;
- 4) вимоги до результатів діяльності іноземного інвестора;
- 5) державну експертизу інвестиційних програм;
- 6) антимонопольні заходи;
- 7) систему інвестиційних обмежень та пільг;
- 8) гарантії прав іноземного інвестора.[12 с.56]

Державне регулювання умов інвестиційної діяльності здійснюється через:

- 1) систему податків із розподілом об'єктів оподаткування, суб'єктів оподаткування, податкових пільг та ставок;
- 2) встановлення державних стандартів;
- 3) проведення амортизаційної та кредитної політики;
- 4) застосування антимонопольних заходів;
- 5) надання допомоги у формі дотацій, субвенцій, субсидій, бюджетних позик на розвиток окремих галузей, регіонів та виробництв;
- 6) приватизацію та роздержавлення державної власності;
- 7) політику ціноутворення;
- 8) встановлення умов користування земельними, водними та іншими ресурсами;
- 9) проведення експертиз інвестиційних проектів будівництва;
- 10) прогнозування розвитку та аналіз стану містобудування;

11) ліцензування спеціальних робіт в інвестиційній сфері з питань проектування та будівництва;

12) контроль дотримання інвестиційного законодавства та інвестиційних стандартів. [12 с.50]

Безпосередній вплив держави на відповідні суб'єкти інвестиційної діяльності забезпечують інструменти прямого регулювання. У свою чергу, інструменти непрямого регулювання здійснюють опосередкований вплив на суб'єкти інвестиційної діяльності через їхні економічні інтереси. До таких інструментів можна віднести інструменти зовнішньоекономічної, податкової та грошово-кредитної політики держави. [12 с.51]

В Україні створено законодавчу базу в сфері регулювання інвестиційної діяльності, яка поступово вдосконалюється з метою досягнення більшого притоку інвестицій та підвищення ефективності їх використання.

Так, Законом України “Про режим іноземного інвестування” для іноземного інвестора в Україні встановлено національний режим інвестиційної та іншої господарської діяльності, тобто рівні умови діяльності з вітчизняним інвестором. Також за цим Законом іноземним інвесторам даються державні гарантії захисту їх капіталовкладень. Іноземні інвестиції в Україні не підлягають націоналізації, а їх реквізиція може бути здійснена лише у випадках стихійного лиха. [13]

Важливими правовими документами, які регулюють взаємовідносини між суб'єктами інвестиційної діяльності, є міждержавні угоди про сприяння та взаємний захист інвестицій. Ці договори є гарантом надання справедливого статусу інвестиціям та захисту їх на території іншої держави. Вони підписані з 70 країнами світу.[13]

Для підвищення захисту іноземних інвестицій у 2000 році Верховною Радою України ратифіковано Вашингтонську Конвенцію 1965 року про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами. [13]

Також, Верховна Рада 2020 року ухвалила Закон «Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні» № 1116-IX, а Президент України Володимир Зеленський підписав у 2021 році. Згідно цього Закону інвесторам, які вкладають більше 20 млн євро передбачується надання державної підтримки. [2]

У законі йдеться про можливість отримання податкових пільг, надання переважного права користування земельними ділянками державної або комунальної власності для реалізації інвестиційних проектів, гарантії інвестору через укладення прямого договору з урядом України. Також зазначено, що загальний обсяг державної підтримки не може перевищувати 30% від суми інвестицій.[2]

Отримати підтримку можуть підприємства: переробної промисловості, транспортної, освітньої, науково-технічної галузей, у сфері охорони здоров'я, культури, мистецтва, спорту, туризму та курортно-рекреаційній. [2]

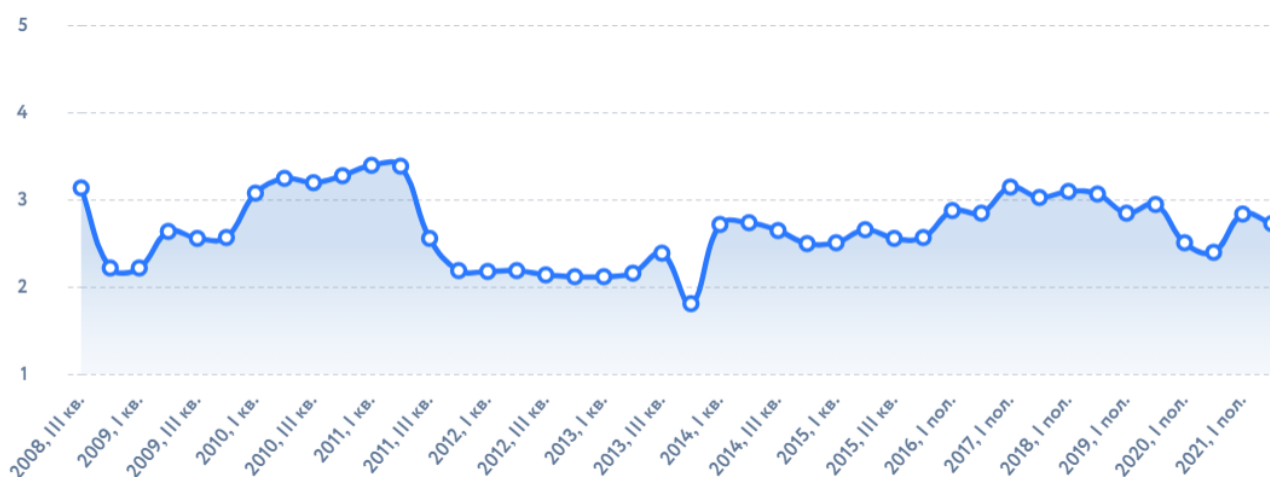
2 ПРОМИСЛОВІСТЬ ЯК ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМОК ДЛЯ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ ПІСЛЯ ЗАВЕРШЕННЯ ВОЄННОГО СТАНУ

2.1 Аналіз інвестиційної привабливості економіки України

Регулярно проводить дослідження інвестиційної привабливості підприємницького сектору економіки країни Європейська Бізнес Асоціація. Для встановлення індексу використовується 5-бальна шкала Лайкерта. Жодного разу показник не сягнув вище 4 балів.

Розглянемо діаграму 2.1, з якої видно, що за останні роки найвищим був показник у 2017 році і склав 3,15 балів. Погіршення ситуації у 2019-2020 роках було обумовлене COVID-19, що похитнуло економіку країни, та світову економіку загалом. З останнього дослідження – інвестиційний індекс у другій половині 2021 року склав 2,73 бали. Він знизився порівнюючи з позитивною динамікою на початку року. [15]

Діаграма 2.1 – Індекс інвестиційної привабливості України за 2008-2021 роки [15]

До негативних аспектів, які мають вплив на інвестиційну привабливість економіки України у довоєнний період незмінно відносили 3 пункти:

- 1) слабка судова система;
- 2) високий рівень корупції;
- 3) тіньова економіка.

У 2021 році низький рівень вакцинації населення теж посприяв зниженню індексу інвестиційної привабливості. Окрім цього кадрові зміни в Уряді, геополітична напруга, енергетична криза.

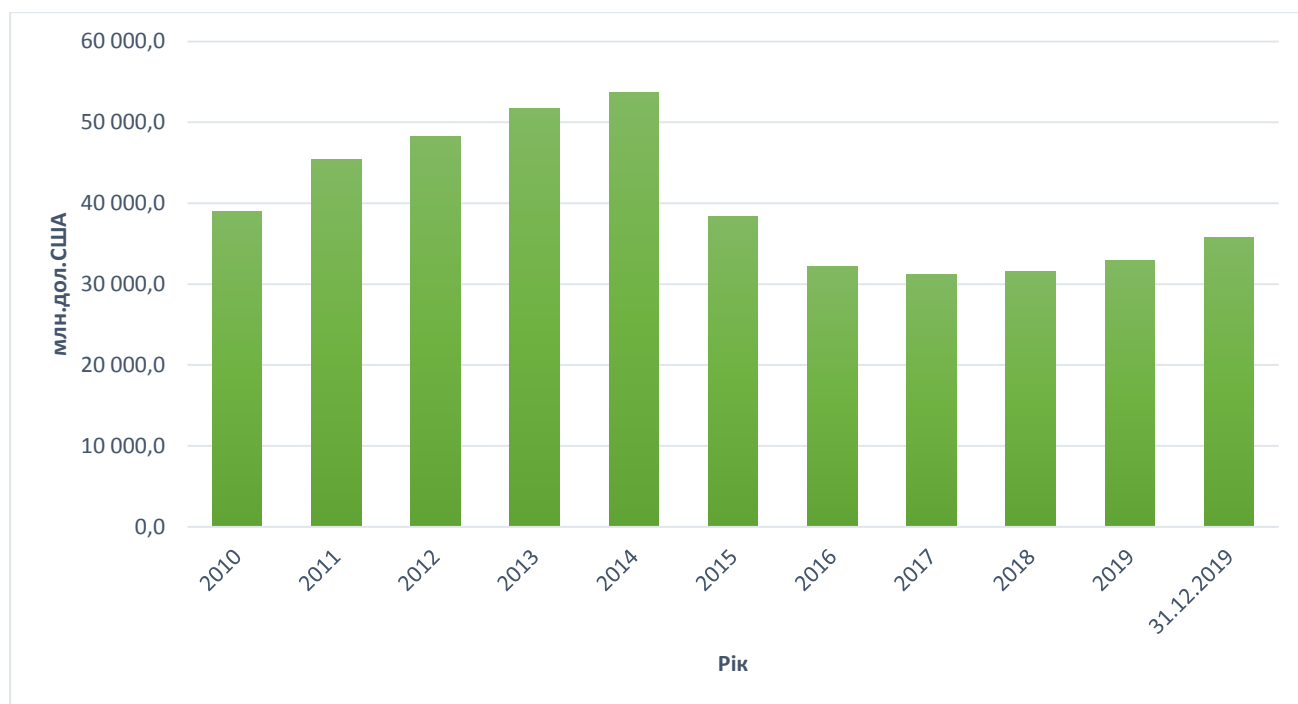
До позитивних чинників слід віднести:

- 1) цифровізація державних послуг;
- 2) регулювання валютного курсу;
- 3) співпраця з МВФ;
- 4) запуск ринку землі;
- 5) реформа містобудування.

2.2 Найбільш привабливі галузі України для іноземних інвесторів

За даними Державної служби статистики України загальні надходження прямих іноземних інвестицій на кінець 2019 року склали 35 809,6 млн. дол. США. Згідно з діаграмою 2.2, у 2014 році був найбільший притік іноземних інвестицій в Україну за останніх 10 років, він склав 53 704 млн.дол. США, однак у 2015 році складна політична ситуація в країні значно вплинула економіку країну та, як видно з діаграми, показники різко впали, це і зрозуміло, для іноземних інвесторів фактор нестабільної політичної ситуації значно знизив інвестиційну привабливість України, у 2016 році прямі інвестиції ще зменшуються, і в 2017 році – сягають найменшого значення за останніх 10 років – 31 230,3 млн.дол США, але починаючи з наступного року обсяг залучених прямих іноземних інвестицій повільно починає зростати, що можна пояснити поступовою стабілізацією політичної ситуації в Україні. [18]

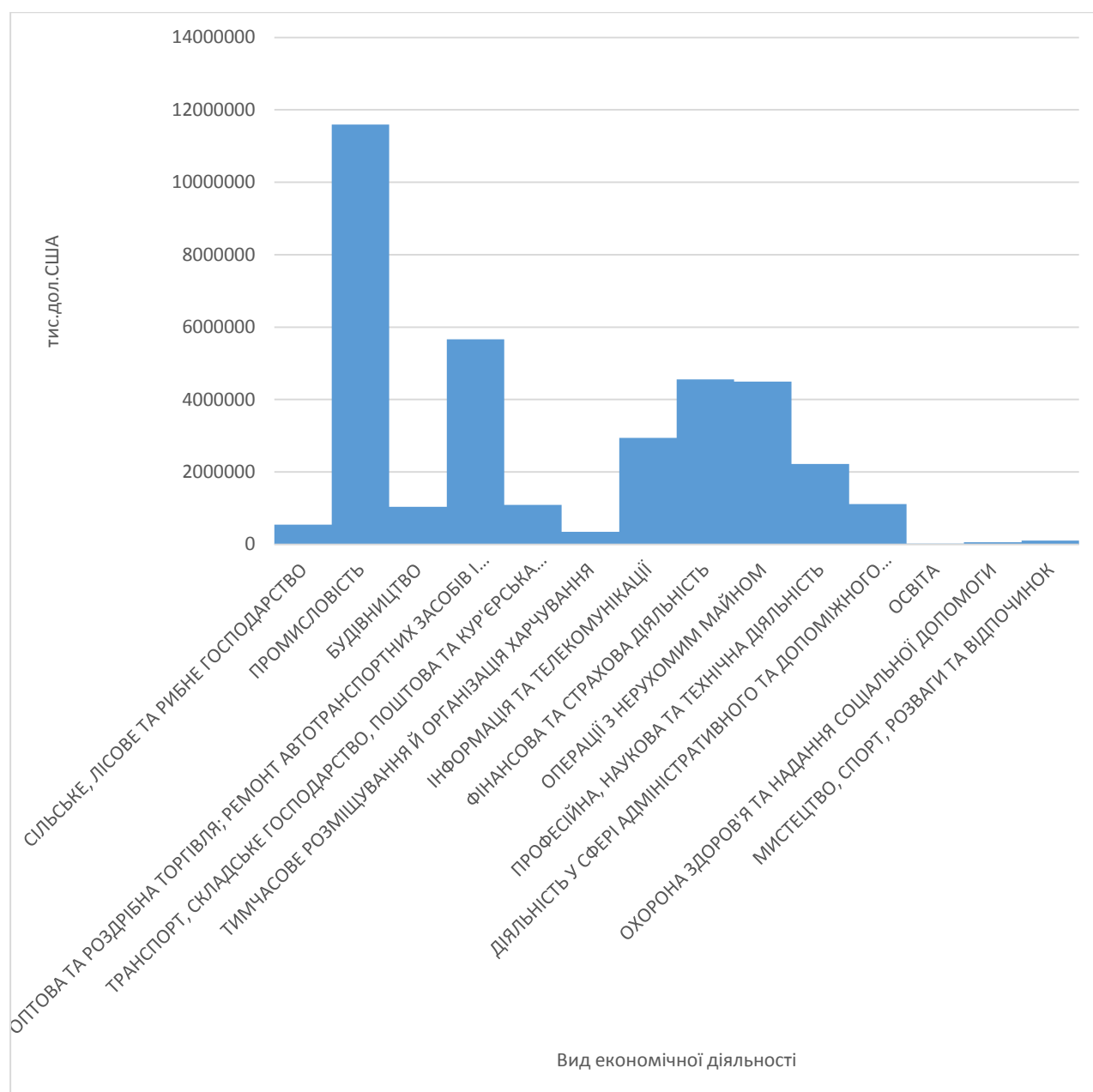
Діаграма 2.2 – Прямі інвестиції в Україну за 2010-2019 роки, млн.дол.США

Сформовано на основі [18]

Промисловість посідає перше місце в рейтингу галузей по обсягу залучення іноземних інвестицій. Чому саме промисловість та які саме види промисловості стали провідними напрямками для іноземних інвесторів – визначимо трохи згодом, а зараз слід виділити ще декілька галузей, які займають лідируючі позиції серед інших видів економічної діяльності по залученню іноземних інвестицій.

Діаграма 2.3 – Прямі інвестиції в Україну за видами економічної діяльності, тис.дол.США

Сформовано на основі [18]

Згідно з діаграмою 2.3, можна сформуваати топ-5 галузей по залученню іноземних інвестицій.

Станом на 31.12.2019 року, провідними видами економічної діяльності із залучення іноземних інвестицій стали:

1. Промисловість 32,4%

2. Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів та мотоциклів 15,8%

3. Фінансова та страхова діяльність 12,7%

4. Операції з нерухомим майном 12,6%

5. Інформація та телекомунікації 8,2% [18]

Слід зауважити, що хоч інвестиції залучаються у високоприбуткові галузі, однак вони не роблять позиції на світових ринках більш конкурентними. Наприклад, прямі іноземні інвестиції у фінансову діяльність як і наповнюють фінансову систему, так і сприяють екстенсивному розвитку економіки.

Промисловість і оптова та роздрібна торгівля посідають перші місця в рейтингу через те, що в цих галузях швидка окупність витрат та невисокі ризики. Окрім того, інвестиції у фінансовий сектор та сектор нерухомості є популярними також через те, що потребують довгострокових капіталовкладень і вивчення та введення новітніх технологій. [6]

Щодо країн-інвесторів, то користуючись даними Державної служби статистики України, було сформовано рейтинг 5 країн, які найбільш охоче залучають кошти у вищезазначені галузі економіки.

Діаграма 2.4 показує нам, що рейтинг країн-інвесторів наступний:

1. Кіпр – 29%

2. Нідерланди – 23,2%

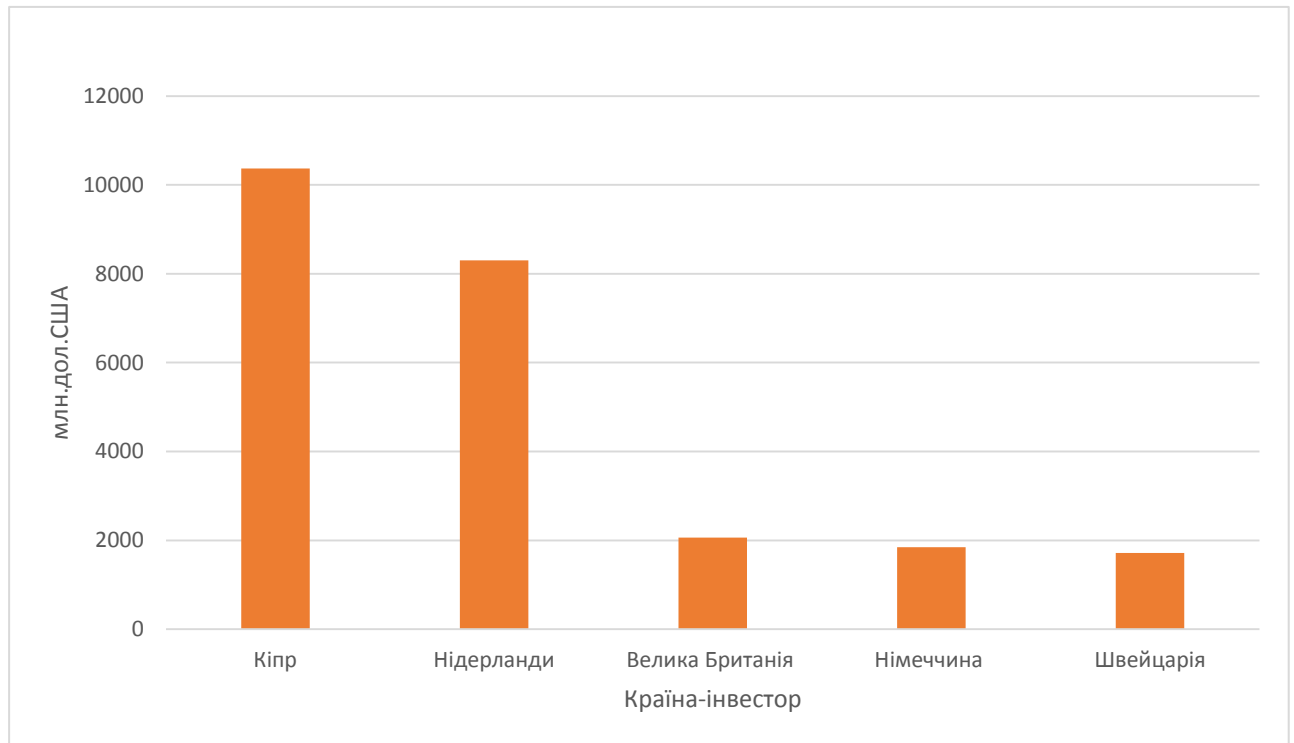
3. Велика Британія – 5,8%

4. Німеччина – 5,1%

5. Швейцарія – 4,8%

Про те, чому в рейтингу перша країна-інвестор саме Кіпр, вже було сформовано у розділі 1.3.

Діаграма 2.4 – Прямі іноземні інвестиції в економіку України за найбільшими країнами-інвесторами станом на 31.12.2019, млн.дол.США

Сформовано на основі [18]

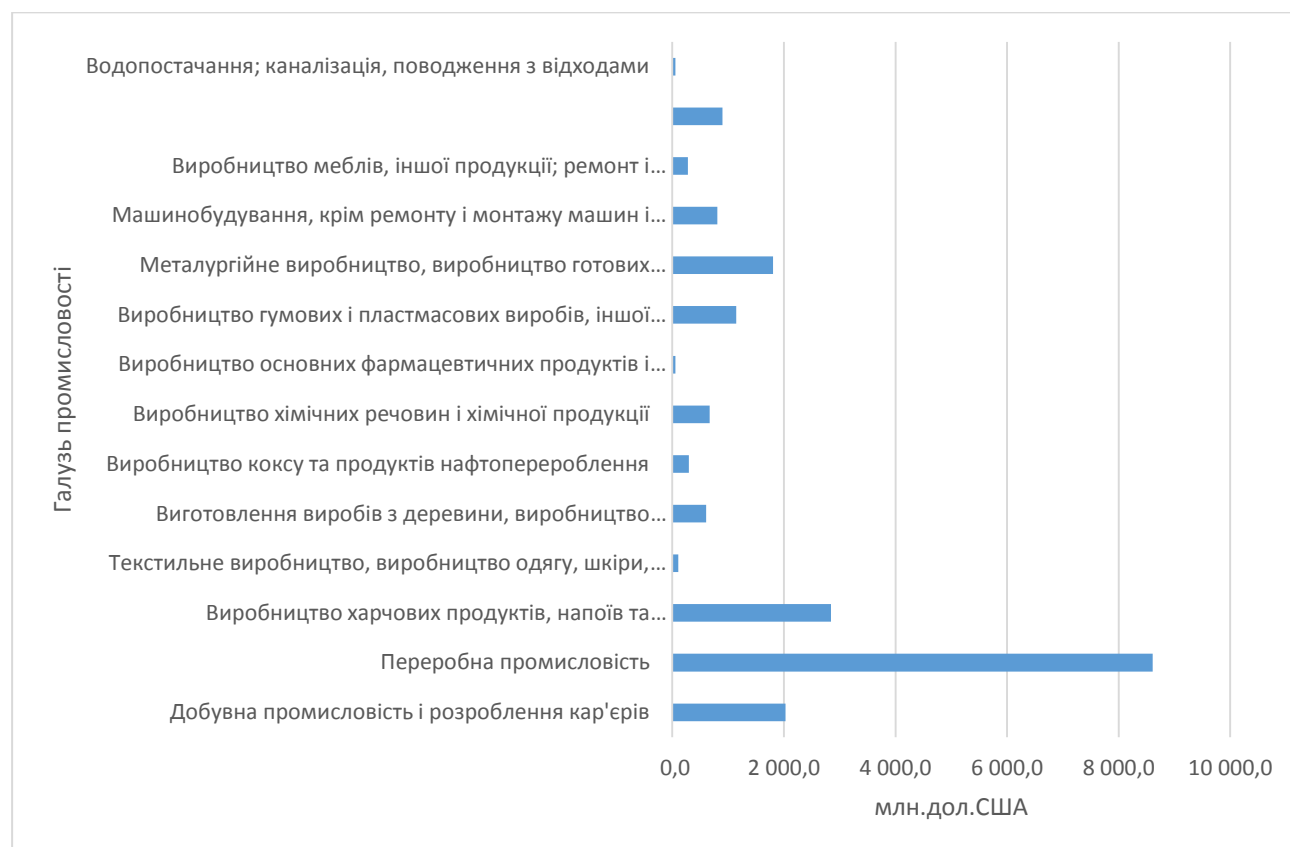
2.3 Промисловість – пріоритетний напрямок для іноземного інвестування

Повертаючись до питання, чому саме в промисловість йде найбільший обсяг іноземних інвестицій, перш за все, слід сказати, що ця галузь є одною з провідних галузей в Україні та має потужну матеріально-технічну базу. За даними Держкомстату в промисловості працює 2 426 тис. осіб, що становить близько 15%, станом на 2018 рік. По-друге, промисловість – це та галузь, в якій часто змінюється асортимент, швидко окупаються витрати та є невисокі комерційні ризики.[6] Також важливим фактором привабливості промисловості для інвестування є значний відсоток експорту промислової продукції. Окрім того, як і більшість галузей в Україні, інвесторів приваблює дешева робоча сила та вигідне географічне розташування, про що вже було згадано у розділі 1.2.

Особливу позицію серед галузей промисловості займає переробна промисловість, яка постійно на першому місці за обсягом залучених інвестицій серед інших галузей. За даними Державної служби статистики України, на кінець 2019 року сума інвестицій склала 8 609,3 млн.дол.США, що складає 24% від загальної суми залучених інвестицій у промисловість загалом.[18] Переробна промисловість тісно працює з сільським господарством. Це ґрунтується на організаційно-економічній технологічній єдності виробництва, зберігання та переробки продукції рослинництва і тваринництва.

Діаграма 2.5 – Залучення іноземних інвестицій у промисловість України 31.12.2019, млн.дол.США

Сформовано на основі [18]

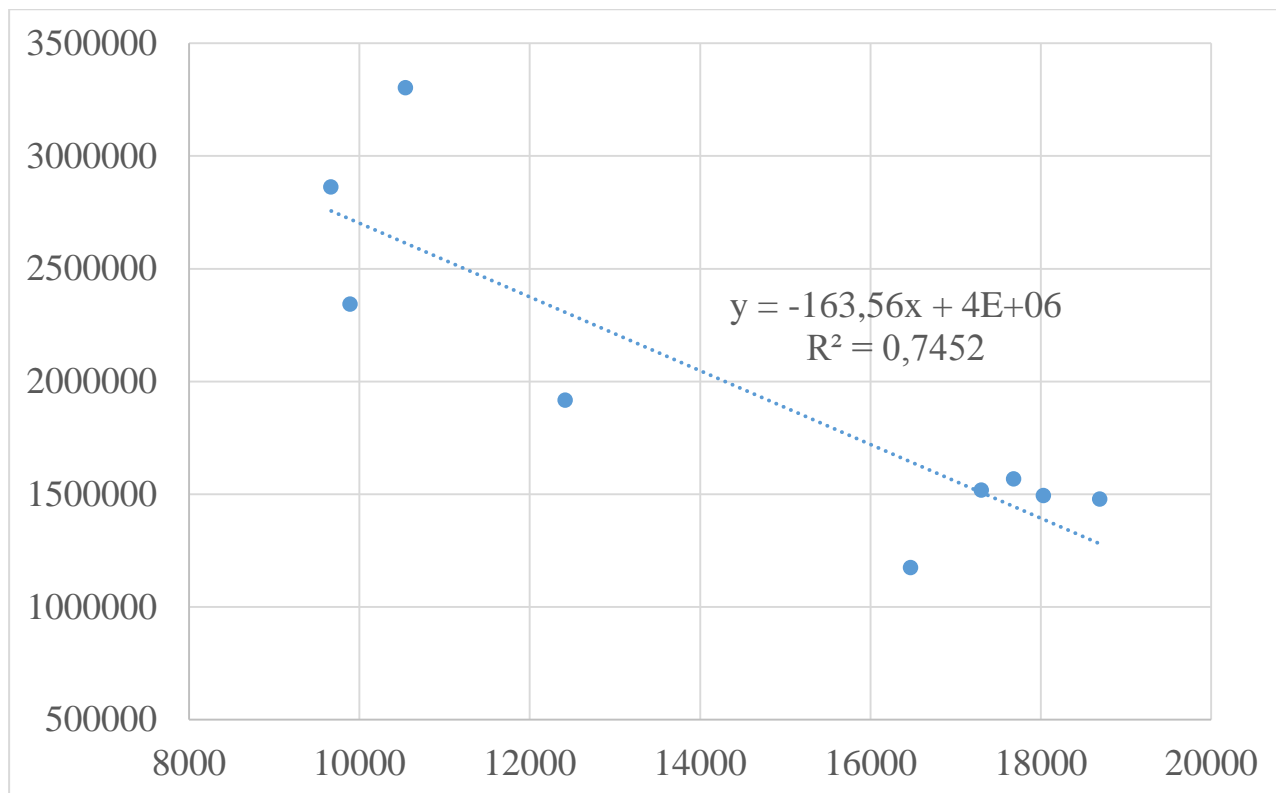
Наведена вище діаграма 2.5 демонструє, що з великим відривом від переробної промисловості інші галузі є менш інвестиційно привабливими, але

можна ще виділити виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів (7,9%) та добувну промисловість і розроблення кар'єрів (5,7%).

Далі буде проведений кореляційний аналіз. Для цього були вибрані наступні показники з 2010 по 2019 роки: прямі іноземні інвестиції у промисловість, обсяг реалізованої продукції у промисловості, експорт товарів.

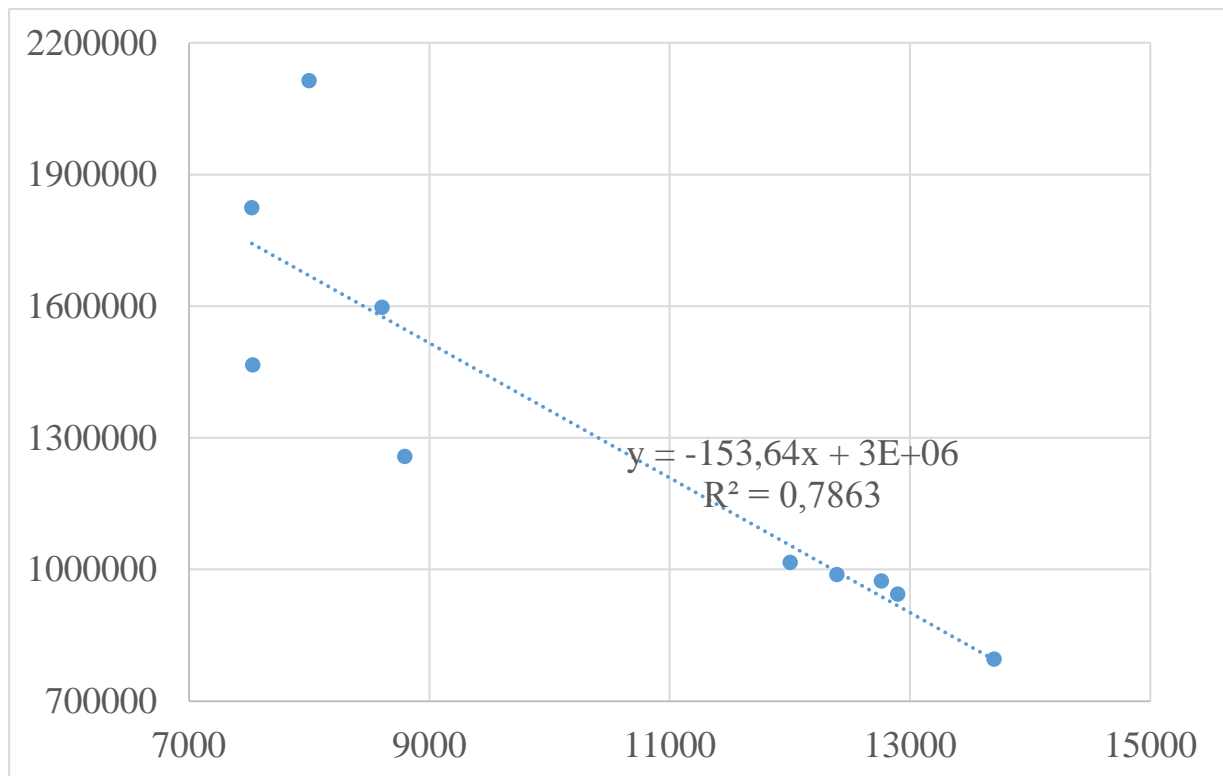
Спершу розглянемо залежність обсягу реалізованої продукції від залучених прямих іноземних інвестицій в промисловість України. Вибравши ці показники для кореляційного поля та побудувавши лінію тренду (графік 2.6), ми отримали залежність обсягу реалізованої продукції від прямих іноземних інвестицій в промисловість з достовірністю у 74%, з рівняння можна зробити висновок, що зі збільшенням прямих іноземних інвестицій на 1 млн.дол., обсяг реалізованої продукції зменшується на 163,5 млн.грн (6 млн.дол.). Зв'язок є високим та оберненим. Якщо розглядати переробну промисловість, ситуація майже така ж сама (графік 2.7).

Графік 2.6 – Залежність обсягу реалізованої продукції від прямих іноземних інвестицій в промисловість

Побудовано на основі [18]

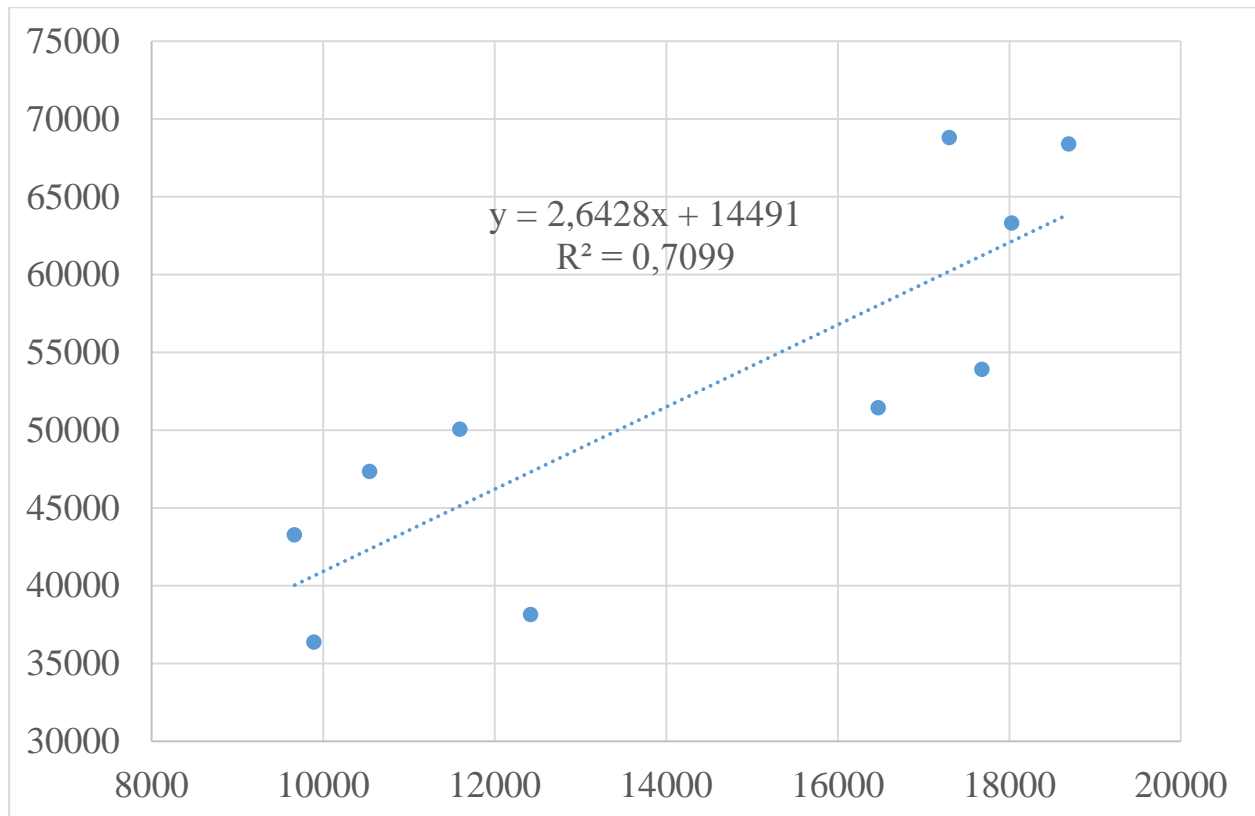
Графік 2.7 – Залежність обсягу реалізованої продукції від прямих іноземних інвестицій в переробну промисловість

Побудовано на основі [18]

Тепер розглянемо, як пов'язані між собою прямі іноземні інвестиції в промисловість та експорт товарів. З графіку 2.8 видно, що зв'язок прямий та високий. Ми отримали залежність експорту товарів від прямих іноземних інвестицій в промисловість з достовірністю у 70,9%. З рівняння бачимо, що зі збільшенням інвестицій на 1 млн.дол., експорт товарів збільшується на 2,6млн.дол.

Графік 2.8 – Залежність експорту товарів від прямих іноземних інвестицій в промисловість

Побудовано на основі [18]

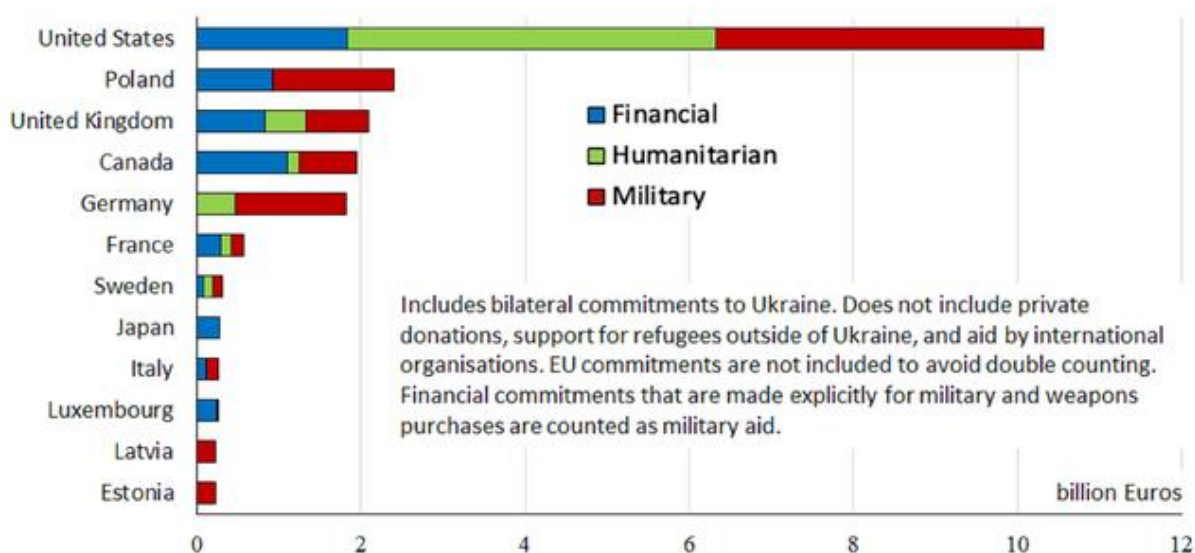
Повертаючись до факторів, які впливають на інтерес інвесторів щодо інвестування у промисловість, на початку розділу 2.3 було вказано, що значна частка промислової продукції йде на експорт, а проведений кореляційний аналіз тільки підтвердив зв'язок та залежність експорту продукції від залучених іноземних інвестицій.

2.4 Вплив воєнного стану на інвестиційний клімат України

Звичайно ж, воєнний стан має жахливі наслідки та вагомий вплив на економіку будь-якої країни. Воєнне вторгнення Російської Федерації в Україну має жахливі руйнівні наслідки у всіх сферах, за якими зараз ми спостерігаємо. Починаючи від людських жертв, зруйнованих стратегічних об'єктів та інфраструктури, закінчуючи дуже хитким становищем економіки країни та

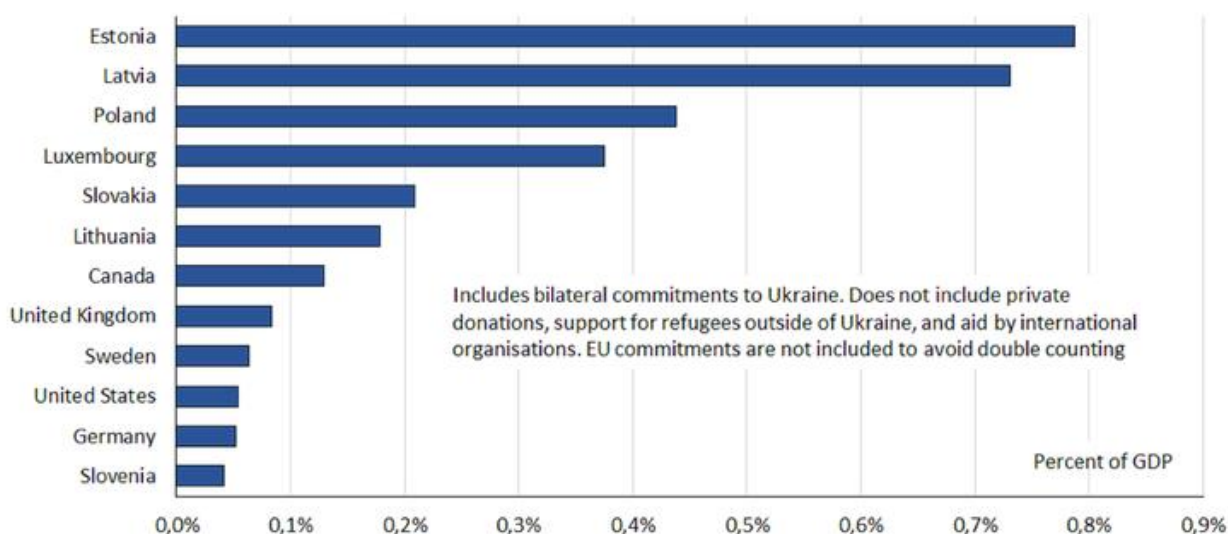
краху частки українського бізнесу. Слід зазначити, що зараз фінансово Україні допомагають інші держави. За даними Кільського інституту світової економіки США направила більше 10 млрд дол.США на військову, фінансову та гуманітарну допомогу Україні. У топ-5 країн, які найбільше підтримують Україну та виділяють кошти ще входять: Польща, Велика Британія, Канада та Німеччина, як зазначено на діаграмі 2.9. [24]

Діаграма 2.9 – Державна підтримка 12 країн з 31 Україні 24.02-23.04.2022 року за видом допомоги, млрд євро [24]

Діаграма 2.10 демонструє нам, що найбільшими донорами України щодо економічної допомоги відносно ВВП є Естонія, Латвія, Польща, Люксембург, Канада та Велика Британія на 7 та 8 місці, а США та Німеччина займають 10 та 11.

Діаграма 2.10 – Державна підтримка 12 країн-донорів ВВП з 31 України 24.02-23.04.2022 року, млрд євро [24]

Заступник голови НБУ Сергій Ніколайчук повідомляв, що близько 30% підприємств зупинили свою діяльність, показник ВВП просів дещо менше ніж на 50% від довоєнного рівня. Але в цілому вдається забезпечувати фінансову стабільність: банки забезпечують платежі, немає проблем із готівкою, фіксація курсу гривні. Воєнна економіка України співпадає з міжнародним досвідом, бізнес швидко адаптується до екстремальних умов, державні та приватні підприємства працюють задля загального блага. [25]

Міністерство економіки України повідомляє, що у березні 2022 року експорт українських товарів скоротився у 2 рази (5,3 млрд дол. у лютому та 2,7 млрд дол. у березні), імпорт – більше, ніж у 3 рази. Особливо це сказалося на вивозі металів та сільськогосподарської продукції, разом з тим, обсяг експорту багатьох товарів з глибокою переробкою майже не змінився порівняно з довоєнним часом. Товарами найбільшого експорту є руди, кукурудза, феросплави та олія. У березні Україна експортувала 1,1 млн тонн кукурудзи, 309 тисяч тонн пшениці, 118 тисяч тонн соняшникової олії, 40 тисяч тонн соєвих бобів, що в 4 рази менше, ніж в лютому. [26]

Значно скоротився експорт металу. Зокрема, експорт плаского прокату впав майже 10 разів. За деякими позиціями металургії експорт не

здійснювався взагалі. Це пов'язано, в першу чергу, з фізичним руйнуванням металургійних об'єктів та зупинкою виробництва. [26]

Також через російське вторгнення значних втрат зазнав імпорту України. Сьогодні найважливішими статтями імпорту до України є газ, нафта, нафтопродукти та вугілля. [26]

З вищезазначеної інформації можна зробити висновок, що на даний час інвестиційний клімат підприємницького сектору економіки України не є привабливим. Воєнна ситуація в країні гальмує, а у деяких регіонах зовсім зупиняє виробничі процеси, діяльність підприємств, значно знижує рівень імпорту-експорту товарів, ускладнений процес логістики, також викликає проблеми й у країн-партнерів. Окрім того, Україна є одним з найбільших постачальників продовольства у країни Африки та Близького Сходу. Підвищення рівня цін буде неминучим не тільки для нашої країни, але й для партнерів, оскільки посівна кампанія зіткнеться з труднощами в умовах воєнного стану. Однак, за інформацією Міністерства економіки України залишків сільськогосподарських на базах поки що достатньо для експорту. [26]

3 ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ПОКРАЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ТА ШЛЯХИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ ПІСЛЯ ЗАВЕРШЕННЯ ВОЄННОГО СТАНУ

3.1 Зарубіжний досвід регулювання іноземного інвестування

Як було визначено у розділі 1.2, Україну не можна впевнено назвати інвестиційно привабливою, ще є низка проблем та недоліків, які потрібно вирішити, до того ж повномасштабне вторгнення Російської Федерації в Україну звісно ж погіршило ситуацію, тому буде доцільно розглянути зарубіжний досвід покращення інвестиційної привабливості країни.

Спершу розглянемо рейтинг країн, які залучили найбільше інвестицій у 2020 році. Згідно зі звітом World Investment Report 2021, країни, що залучили найбільше інвестицій розташовуються в рейтингу в наступній послідовності:

- 1) США – 156млрд.дол.;
- 2) Китай – 149млрд.дол.;
- 3) Гонконг – 119млрд.дол.;
- 4) Сінгапур – 91млрд.дол.;
- 5) Індія – 64млрд.дол.;
- 6) Люксембург – 62млрд.дол.;
- 7) Німеччина – 36млрд.дол.
- 8) Ірландія – 33млрд.дол.;
- 9) Мексика – 29млрд.дол.;
- 10) Швеція – 26млрд.дол. [19]

Основа конкурентоспроможності розвинених країн в довгостроковій перспективі, вони роблять ставку на інноваційний розвиток економіки країни в таких сферах, як: енергетика, екологія, транспортна, інформаційна та телекомунікаційна системи, охорона здоров'я. Інноваційні технології в цих галузях надають змогу таким країнам, як наприклад: США, Японія, країни ЄС

формуванню новий технологічний уклад, це сприяє економічному зростанню, лідерству на світовій економічній арені, а також вирішує соціальні проблеми. Державна політика цих країн націлена на фіскальне стимулювання зазначених напрямків. [20]

Китай посідає друге місце у світі (після США) з отримання прямих іноземних інвестицій. Держава створила велику кількість спеціальних стимулів (податкових, митних, валютних). Пільги одержують підприємства, які працюють у пріоритетних сферах: машинобудування, електроніка, сільське господарство. [20]

Канада викликає значний інтерес у формуванні інвестиційного клімату. Економіка Канади є високорозвиненою, значна частка іноземного капіталу залучена в сільське господарство. У країні існує чіткий розподіл повноважень між федеральними і провінційними органами влади щодо регулювання інвестиційної діяльності. Провінції на своєму рівні регулюють в законодавчому порядку іноземні інвестиції, якщо це регулювання не суперечить федеральному законодавству. Також, варто зазначити, що у Канаді контролюється допущення іноземних інвесторів у національну економіку. [21]

Щодо країн ЄС, то наприклад, у Німеччині, яка займає 7 місце в рейтингу, особлива увага приділяється зростанню конкурентоспроможності підприємств, а це досягається завдяки високому інноваційному рівню та інвестиційній активності в усіх галузях економіки, а також розвитку приватного підприємництва. У 2001 р. в країні розпочалася реалізація державної програми "Венчурний капітал для малих технологічних компаній" у межах якої на фінансування розвитку венчурного бізнесу було виділено більш ніж 500 млн євро. [20]

Слід зауважити, що в європейських країнах існує розвинена система залучення інвестицій, як іноземних, так і національних. Основна частка фінансових і податкових пільг надається урядом і місцевими органами влади. Наприклад, уряд Франції встановив нижчі тарифні ставки для підприємств, що діють у так званих спеціальних зонах підприємницької діяльності. Також

податкові пільги надаються підприємствам, що здійснюють програму підготовки кадрів на виробництві, та компаніям, які проводять науково-технічні дослідження. Урядом Франції здійснюється також спеціальна програма залучення іноземних інвесторів у розвиток науково-дослідних центрів країни. [20]

Для України цінним є досвід країн Східної та Центральної Європи у вирішенні проблем інвестиційної привабливості, зокрема, практика Угорщини, Польщі та Чехії. У цих країнах національний режим гарантується усім інвесторам, доступні усі пільги, за умови відповідності певним умовам. Закордонна інвестиційна діяльність дозволена майже в усіх сферах економіки, водночас урядом зазначено ті об'єкти, закордонне інвестування яких заборонено. В Угорщині це: стратегічні підприємства, галузі промисловості, які пов'язані з національною обороною, та угорська авіалінія. У Польщі обмежень стосуються такі об'єкти: повітряний транспорт – не більше 49%, радіомовлення та телебачення – не більше 33%. Також у країнах діють диференційовані податкові пільги, в залежності від рівня розвитку регіону. Так, наприклад, підприємства, розташовані в регіонах Угорщини, де рівень безробіття перевищує 15%, повністю звільнені від сплати податку на прибуток терміном до 5 років за умови щорічного зростання продажів на 5% від обсягу інвестицій. [21]

Особливо цікаво буде розглянути досвід Грузії, так як порівняно не так давно, у 2008 році Росія з Південною Осетією та Абхазією вела війну із Грузією.

Згідно зі звітом World Investment Report 2020 прямі іноземні інвестиції до Грузії в 2019 році досягли 1,3 мільярда доларів США, практично не змінившись в порівнянні з 2018 роком. Загальний обсяг прямих іноземних інвестицій в 2019 році оцінюється в 19 мільярдів доларів США. [26,27]

Прямі іноземні інвестиції в значній мірі підтримуються природними ресурсами. Більше 30% припадає на видобувні галузі 20% - у сферу торгівлі та 11% - у сферу фінансів. Азербайджан є найбільшим інвестором в країні через

будівництво трубопроводу Шах-Деніз. Більше половини припливу прямих іноземних інвестицій зазвичай надходить з Європи, в основному з Кіпру і Люксембургу. Однак країна все більше відкривається для азіатських інвестицій. [27]

Прогнозується, що інвестиційна привабливість буде зростати і далі. Країна пропонує безліч податкових і законодавчих переваг. Економіка Грузії майже повністю лібералізована. Корупція в Грузії, яка періодами була дуже характерна країні, майже викорінена. За даними Transparency International, в 2020 Грузія займає 44-е місце в рейтингу сприйняття корупції. Згідно зі звітом Світового банку Doing Business Report 2020, Грузія займає 7-е місце в світі за легкістю ведення бізнесу, що на одну позицію нижче, ніж у попередньому році. Забезпечивши дешевшу електроенергію, посиливши захист інвесторів і поліпшивши вирішення проблем неплатоспроможності, країна в 2019 році полегшила створення бізнесу, сплату податків і виконання контрактів. [27]

3.2 Можливі шляхи вирішення проблеми іноземного інвестування в Україну після завершення воєнного стану

Створення привабливого інвестиційного клімату в Україні повинно зайняти вагоме місце після завершення воєнного стану. Уже зараз йдуть процеси відбудови та усунення жахливих руйнівних наслідків війни, а згодом країна буде відбудовувати інфраструктуру, відновлювати бізнес процеси, продовжувати налагоджувати виробництво. Крім того, було б доцільно стимулювати перехід економіки на більш інноваційний рівень та надавати пріоритет інвестиціям у високі технології й інтелектуальний капітал.

Більш конкретно розглядаючи шляхи вирішення проблем, пріоритетними шляхами мають бути:

- покращення інвестиційного клімату шляхом удосконалення законодавчої бази, а також саме тих норм, що регулюють відносини з іноземними інвесторами відповідно до європейських норм;

- введення страхування ризиків іноземного інвестування;

- удосконалення системи державних гарантій захисту інвестицій;

- посилення відповідальності за порушення, підробку, порушення прав інтелектуальної власності;

- спрощення здійснення митного оформлення товарів які перетинають митний кордон України;

- сприяння розвитку винахідницької діяльності;

- спрощення контролю за зовнішньоекономічною діяльністю;

- запровадження окремих видів особливих режимів економічної діяльності, наприклад, створення індустріальних і технологічних парків.

- розповсюдження найбільш перспективних пропозицій серед потенційних інвесторів;

- інформаційно-аналітичне активне забезпечення інвесторів та потенційних інвесторів;

- підвищення рівня організації презентаційної діяльності. [22]

Вищеперераховані шляхи є стандартними шляхами вирішення проблем іноземного інвестування, але все-таки, опираючись на зарубіжний досвід інших країн, слід виділити більше конкретно наступні шляхи для реалізації після завершення воєнного стану:

1) створення особливих пільг для іноземних інвесторів та підприємств, які працюють в провідних галузях, на прикладі Китаю;

2) надання органам місцевого самоврядування регулювати на законодавчому рівні (із дотриманням усіх встановлених норм) іноземне інвестування, як це введено у Канаді, що полегшило б завдання державним

органам регулювання та сприяло б чіткому забезпеченню стабільного інвестиційного процесу, а також визначенні та зосередженню на пріоритетних галузях конкретного регіону;

3) на прикладі Грузії можна побачити, що інвестиційний клімат у післявоєнний час відновлюється і тут важливо розуміти унікальність своєї країни та цим користуватись.

ВИСНОВКИ

Дослідивши тему «Особливості інвестиційної привабливості підприємницького середовища економіки України після завершення воєнного стану», були виконання завдання: розглянуто теоретичні аспекти залучення іноземних інвестицій, розглянуто інвестиційний клімат в Україні; визначено позитивний та негативний вплив іноземного інвестування; розглянуто державне регулювання іноземного інвестування; проаналізовано інвестиційну привабливість України, проаналізовано галузі економіки та визначено пріоритети для іноземних інвесторів, досліджено промисловість та її галузі як пріоритет для залучення іноземних інвестицій, оцінено вплив воєнного стану на інвестиційну привабливість, розглянуто зарубіжний досвід залучення інвестицій; сформовано шляхи вирішення проблеми іноземного інвестування для України. На основі дослідження зроблено наступні висновки:

1. Інвестиційний клімат країни останні роки поступово покращувався, але й був в досить непривабливому стані через не до кінця стабільну політичну ситуацію, через значний рівень корупції в країні та різного роду маніпуляції і ухилення від виконання закону, звідки постає проблема про недосконалу податково-правову базу.

2. Наразі політична ситуація значно змінилась. З початку введення воєнного стану та повномасштабного вторгнення Російської Федерації на територію України 24.02.2022р., інвестиційний клімат економіки України не є привабливим, однак, після завершення воєнного стану інвестиційний клімат покращуватиметься і залучення інвестицій в підприємницький сектор економіки України відновиться.

2. Видами економічної діяльності, в які було найбільше інвестицій: промисловість, оптова і роздрібна торгівля, фінансова та страхова діяльність, операції з нерухомим майном. Ці галузі є прибутковими, з невисокими комерційними ризиками та швидкою окупністю.

3. Промисловість (переробна галузь – як основна) є провідним видом економічної діяльності в Україні, так як має потужну матеріально-технічну базу, в цій сфері задіяно близько 15% усього працюючого населення, а також переробна промисловість тісно співпрацює с сільським господарством.

4. У 2021 році індекс інвестиційної привабливості помітно підвищився на початку року, однак під кінець відбувся спад до 2,73 балів.

5. До негативних аспектів, які мають вплив на інвестиційну привабливість економіки України у довоєнний період незмінно відносили 3 пункти:

- 1) слабка судова система;
- 2) високий рівень корупції;
- 3) тіньова економіка.

У 2021 році низький рівень вакцинації населення теж посприяв зниженню індексу інвестиційної привабливості. Окрім цього кадрові зміни в Уряді, геополітична напруга, енергетична криза.

До позитивних чинників слід віднести:

- 1) цифровізація державних послуг;
- 2) регулювання валютного курсу;
- 3) співпраця з МВФ;
- 4) запуск ринку землі;
- 5) реформа містобудування

6. Дослідження показали, що вагомим фактором залучення іноземних інвестицій в промисловість є значні збільшення експорту товарів.

7. Також, воєнна ситуація в країні гальмує, а у деяких регіонах зовсім зупиняє виробничі процеси, діяльність підприємств, значно понижує рівень імпорту-експорту товарів, ускладнений процес логістики, також викликає проблеми й у країн-партнерів. Окрім того, Україна є одним з найбільших постачальників продовольства у країни Африки та Близького Сходу. Підвищення рівня цін буде неминучим не тільки для нашої країни, але й для партнерів, оскільки посівна кампанія зіткнеться з труднощами в умовах воєнного стану.

8. Ознайомлення із зарубіжним досвідом державної політики із залучення іноземних інвестицій та можливими шляхами вирішення існуючих проблем іноземного інвестування показало, що Україна може у післявоєнний стан скористатись уже перевіреними дієвими методами, на прикладі Китаю, Канади та Грузії.

Підводячи остаточні підсумки, зазначимо, що країні необхідне залучення іноземних інвестицій, адже зі своєю фінансовою системою, вона не може достатньою мірою розвиватись та бути конкурентоспроможною серед багатьох країн світу. Іноземне інвестування хоч і налічує ряд недоліків для економіки України, але переваг все ж таки набагато більше. Активно рухаючись у вищезазначених напрямках, в Україні з'являється шанс поступово посилити свої як внутрішньо-, так і зовнішньоекономічні позиції.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про режим іноземного інвестування: Закон України, 25.06.2016 №1390-VIII: www.zakon.rada.gov.ua
2. Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні: Закон України, 17.12.2020 № 1116-IX: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1116-20>
3. Інвестиційна діяльність/Підруч. [для студ. вищ. навч. закл.]/ Т. В. Майорова; - К.: Центр учбової літератури, 2009. - 472 с. : https://pidruchniki.com/11200611/investuvannya/politika_derzhavi_zaluchennya_ino_zemnih_investitsiy
4. Державне регулювання економіки : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / В. М. Гриньова, М. М. Новікова ; Харківський національний економічний ун-т. - Х. : ВД "ІНЖЕК", 2007. - 736 с. : https://pidruchniki.com/1935061038413/ekonomika/osnovni_napryami_investitsiyno_yi_politiki_ukrayini
5. Інвестування: Навч. посіб./ О.М.Петухова; – К. : Центр учбової літератури, 2014. – 336 с.: https://pidruchniki.com/1026071063370/investuvannya/investitsiyniy_klimat_derzhavi_faktori_yogo_formuyut
6. Електронний журнал «Ефективна економіка» №9,2016/ О.М. Лендел: Іноземні інвестиції як фактор розвитку економіки держави: стаття: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5156>
7. Про інвестиції/ Інвестиційний клімат: стаття: <http://xn----dtbjmwegiok9b3mho.xn--j1amh/>
8. Наслідки залучення іноземних інвестицій для країн-реципієнтів/ стаття: https://studopedia.com.ua/1_41246_naslidki-zaluchennya-inozemnih-investitsiy-dlya-krain-retsipiientiv.html
9. Аналітична платформа VoxUkraine/: Дослідження/Чи справді прямі іноземні інвестиції бувають шкідливими для економіки:

<https://voxukraine.org/uk/doslidzhennya-chi-spravdi-pryami-inozemni-investitsiyi-buvayut-shkidlivimi-dlya-ekonomiki/?op=1&z=5162>

10. Хто і як інвестує в Україну: К.Маркевич/стаття/: Центр Разумков: <http://razumkov.org.ua/statti/khto-i-iaak-investuie-v-ukrainu>

11. Інвестування: навчальний посібник / Г. О. Скрипник, В. Л. Гераймович ; Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. - Київ : Компринт, 2015. - 307 с.

:https://pidruchniki.com/83576/investuvannya/derzhavna_politika_zaluchennya_inozemnih_investitsiy_derzhavni_garantiyi_zahistu

12. Механізм державного регулювання залучення іноземних інвестицій/:дисертація/Г.О.Федоров:

http://www.kbuara.kharkov.ua/dorad/files/fgo_dis_20190416.pdf

13. Інвестиційний клімат України/:стаття/О.М.Ференс/Міністерство юстиції України: https://minjust.gov.ua/m/str_11352

14. Інформаційний портал «Економічна правда»/ Інвестиційна привабливість України зросла – дослідження: стаття: <https://www.epravda.com.ua/news/2021/07/13/675882/>

15. Європейська Бізнес Асоціація: дослідження: https://eba.com.ua/wp-content/uploads/2021/07/EBA-InvestIndex_1H-2021_UKR.pdf

16. Національний Банк України: статистика зовнішнього сектору: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external#1>

17. Інформаційне агентство «Financial Club» / Майже 100% прямих інвестицій у другому кварталі надійшло з ЄС: стаття: <https://finclub.net/ua/news/maizhe-100protsent-priamykh-investytsii-u-druhomu-kvartali-nadiishlo-z-yes.html>

18. Офіційний веб-сайт Держкомстату: www.ukrstat.gov.ua

19. World Investment Report 2021: https://unctad.org/system/files/official-document/wir2021_en.pdf

20. Світовий досвід формування державної інвестиційної політики та механізмів її реалізації/ Т.Затоцька/[Вісник Київського національного](#)

університету ім. Тараса Шевченка. Серія: Економіка, випуск 9(161):
<https://cyberleninka.ru/article/n/svitoviy-dosvid-formuvannya-derzhavnoyi-investitsiynoyi-politiki-ta-mehanizmiv-yiyi-realizatsiyi>

21. Світовий досвід регулювання міжнародної інвестиційної діяльності, /:Ю.М.Попова/ Ю.В.Тарасенко/Глобальні та національні проблеми економіки, випуск 16,2017: <http://global-national.in.ua/archive/16-2017/17.pdf>

22. Електронний журнал «Ефективна економіка» №5,2013/А.А.Корнієнко, О.І.Малик:/Особливості залучення прямих іноземних інвестицій до України в умовах формування глобального економічного простору: стаття: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2043>

23. Політика держави щодо залучення іноземних інвестицій/І.С.Гавчук/Н.В.Миськова/Наукові: <http://intkonf.org/gavchuk-i-s-miskova-n-v-politika-derzhavi-schodo-zaluchennya-inozemnih-investitsiy/>

24. Ukraine Support Tracker: EU countries catch up and reach US level / research: Kiel Institute for the World Economy: <https://www.ifw-kiel.de/publications/media-information/2022/ukraine-support-tracker-eu-countries-catch-up-and-reach-us-level/>

25. Економіка звикає до воєнного часу: інтерв'ю заступника голови НБУ Сергія Ніколайчука: інтернет-видання журналу Forbes <https://forbes.ua/inside/ekonomika-zvikaє-do-voennogo-chasu-zastupnik-golovi-nbu-sergiy-nikolaychuk-pro-padinnya-vvp-dopomogu-partneriv-ta-ukrainskiy-plan-marshalla-18032022-4800>

26. Через агресію Росії український експорт знизився вдвічі, а імпорт – втричі: Міністерство економіки України: <https://www.me.gov.ua>

27. World Investment Report 2020: https://unctad.org/system/files/official-document/wir2020_en.pdf

28. Прямі іноземні інвестиції в Грузію: стаття: REL Investment Group: <https://www.relinvestmentsgroup.com/ua/novosti/prjamye-inostrannye-investicii-v-gruziyu.htm>

29. Економіка енергетики : підручник / за ред. Л. Г. Мельника, І. М. Сотник. – Суми: Університетська книга, 2015. – 378 с. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/45315>

30. Економіка підприємства : підручник / за заг. ред. д.е.н., проф. Л. Г. Мельника. - Суми : Університетська книга, 2012. - 864 с. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/80106>

31. Дяченко А. В., Карінцева О. І., Тарасенко С. В., Харченко М. О., Мазін Ю. О., Кисильова К. С. Формування інноваційного інструментарію економічної політики в умовах розвитку світової економічної кризи 2019- 2020 рр. в Україні. Механізм регулювання економіки. 2021. № 3. С. 21-40. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/85737>

32. Карінцева, О. І., Харченко, М. О., Мазін, Ю. О., Фалько, К. С. Практичні засади підвищення ефективності логістичної діяльності сучасного підприємства. Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка. 2021. № 3. С. 127–136. DOI: 10.21272/1817-9215.2021.3-14 <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/86223>

33. Карінцева О.І., Дегтярьова І. Б., Харченко М.О., Долгошеєва О. І., Кіріл'єва А. В. Залучення іноземних інвестицій як інструмент забезпечення конкурентоспроможності та сталого розвитку країни. Вісник СумДУ. Серія «Економіка», № 3' 2020. С. 199-211. DOI: 10.21272/1817-9215.2020.3-22 https://visnyk.fem.sumdu.edu.ua/issues/3_2020/22.pdf

34. Карінцева, О. І., Харченко, М. О., Пономарьова, Г. С. Підвищення ефективності бізнес-процесів на виробничому підприємстві // Механізм регулювання економіки. 2020. № 4. С. 58-69. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/83754>

35. Мельник Л. Г., Карінцева О. І. (2021) Економіка і бізнес : підручник / за ред. Л. Г. Мельника, О. І. Карінцевої. Суми : Університетська книга, 2021. 316 с. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/83721>

36. Мельник Л. (2021) Сучасні тренди економічного розвитку: Досвід ЄС та практика України: підручник / за ред. Л. Г. Мельника. Суми: ПФ

«Видавництво “Університетська книга”», 2021. 432 с.
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/89235>

37. Мельник Л. Г., Карінцева О. І., Кубатко О. В., Сотник І. М., Завдов’єва Ю. М. Цифровізація економічних систем та людський капітал: підприємство, регіон, народне господарство // Механізм регулювання економіки. 2020. № 2. С. 9-28. DOI: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/82236>

38. Мельник, Л., Карінцева, О., Кубатко, О., Дерев’янку, Ю., Маценко, О. (2022). Реструктуризація соціально-економічних систем як складова формування цифрової економіки в Україні у період кризи. Механізм регулювання економіки, (1-2(95-96), 7-13.

39. Мельник, Л., Ковальов, Б. (2020). Проривні технології в економіці і бізнесі (Досвід ЄС та практика України у світлі III, IV, і V промислових революцій. Сумський державний університет, с. 180.
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/79621>

40. _Сотник І. (2018) Підприємництво, торгівля та біржова діяльність / І. Сотник, Л. Таранюк. – Суми: Університетська книга, 2018. – 572 с.
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/80114>

41. _Економика развития: учебное пособие / под ред. д.-ра экон. наук, проф. Л. Г. Мельника, канд. экон. наук А. Вик. Кубатко. Сумы : «Университетская книга», 2017. 352 с.
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/80184>

42. Disruptive technologies for green economy formation in conditions of the fourth industrial revolution: the EU experience / I. Dehtyarova etc. // Socio-economic and management concepts: collective monograph / Krupelnytska I., – etc. – International Science Group. – Boston : Primedia eLaunch, 2021. P. 388-392.
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/86986>

43. _Karintseva O., Kharchenko M., Boon E.K., ...Melnik V., Kobzar O.(2021). Environmental determinants of energy-efficient transformation of national economies for sustainable development.. J. International Journal of Global Energy Issues, 2021, 43(2-3), P. 262–274 <https://doi.org/10.1504/IJGEI.2021.115148>

44. _Karintseva O. I., Yevdokymov A. V., Yevdokymova A. V., Kharchenko M. O., Dron V. V. Designing the Information Educational Environment of the Studying Course for the Educational Process Management Using Cloud Services. *Механізм регулювання економіки*. 2020. № 3. С. 87-97. DOI: <https://doi.org/10.21272/mer.2020.89.07>

<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/81759>

45. _Kubatko, O. V., Chortok, Y. V., Honcharenko, O. S., Nechyporenko, R. M., & Moskalenko, I. M. (2019). Studying Features of Vehicle Type Selection by Trade and Logistics Enterprise. *Mechanism of economic regulation*. – 2019. – №3. – С. 73–82. <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/76448>

46. _Melnyk L., Sommer H., Kubatko O., Rabe M., Fedyna S. (2020). The economic and social drivers of renewable energy development in OECD countries. *Problems and Perspectives in Management*,18(4), 37-48. doi:10.21511/ppm.18(4).2020.04

<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/82719>

47. Melnyk L. H., Derykolenko O. M., Mazin Yu. O., Matsenko O. I., Piven V. S. Modern Trends in the Development of Renewable Energy: the Experience of the EU and Leading Countries of the World // *Механізм регулювання економіки*. 2020. № 3. С. 117-133. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/81810>

48. Melnyk, L., Dehtyarova, I., Kubatko, O., Karintseva, O., & Derykolenko, A. (2019). Disruptive technologies for the transition of digital economies towards sustainability. *Economic Annals-XXI*, 179(9-10), 22-30. doi: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/85476>

49. Melnyk, L., Dehtyarova, I., Karintseva, O., Kubatko, O. Information factors in economic systems and business during transition to digital economy/Selected Aspects of Digital Society Development. Monograph 45. Edited by Tetyana Nestorenko and Aleksander Ostenda, Publishing House of University of Technology, Katowice, 2021. P. 173-178 <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/87135>

50. Melnyk, L., Matsenko, O., Dehtyarova, I. & Derykolenko, O. (2019). The formation of the digital society: social and humanitarian aspects. *Digital economy*

and digital society. T. Nestorenko & M. Wierzbik-Strońska (Ed.). Katowice: Katowice School of Technology. [in Ukrainian]. URL: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/74570>

51. Melnyk L.G., Kubatko O. (2017) The impact of green-innovations on environmental quality and energy resource consumption. International economic relations and sustainable development : monograph / edited by Dr. of Economics, Prof. O. Prokopenko, Ph.D in Economics T. Kurbatova. – Ruda Śląska : Drukarnia i Studio Graficzne Omnidium 272 p. ISBN 978-83-61429-11-1

52. The effects of the management of natural energy resources in the European Union / V. Voronenko, B. Kovalov, D. Horobchenko, P. Hrycenko // Journal of Environmental Management and Tourism. – Craiova: ASERS Publishing, 2017. – Vol. 8, Issue Number 7(23), P. 1410-1419. Available at: <https://journals.aserspublishing.eu/jemt/article/view/1777>

53. Tu Yu-Xia, Kubatko O., Karintseva O., Piven V. (2021) Decarbonisation drivers and climate change concerns of developed economies. International Journal of Environment and Pollution. 2021. 69 (1-2), 112-129

54. Veklych O., Karintseva O., Yevdokymov A., Guillamon-Saorin E. (2020). Compensation mechanism for damage from ecosystem services deterioration: Constitutive characteristic. J. International Journal of Global Environmental Issues, 19(1-3), P. 129–142
<https://doi.org/10.1504/IJGENVI.2020.114869>

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця 1 – «Основні напрямки державної політики із залучення іноземних інвестицій»

Додаток А сформовано на основі [3 с.461, 7, 12 с.35, 23]

Додаток Б

Таблиця 1 до розділу 2.3 – Прямі іноземні інвестиції, обсяг реалізованої продукції та експорт товарів в промисловості 2010-2019рр.

Роки	Прямі іноземні інвестиції в промисловість, млн.дол.	Обсяг реалізованої продукції, млн.грн.	Експорт товарів, млн.дол.
2010	16 473,7	1173801,8	51430,5
2011	18 693,8	1478701,9	68394,2
2012	17 303,8	1517617,6	68809,8
2013	18 031,1	1493850,0	63312,0
2014	17 681,4	1567714,0	53901,7
2015	12 419,4	1917185,6	38127,1
2016	9 893,6	2343000,4	36361,7
2017	9 667,6	2862308,9	43264,7
2018	10 543,7	3302543,7	47335,0
2019	11 595,9	2480804,2	50060,3

Таблиця 2 до розділу 2.3 – Прямі іноземні інвестиції, обсяг реалізованої продукції в переробній промисловості 2010-2019рр.

Роки	Прямі іноземні інвестиції в переробну промисловість, млн.дол.	Обсяг реалізованої продукції в перероб. промисловості, млн.грн.
2010	13 701,8	795590,0
2011	12 763,6	973948,5
2012	12 394,2	988535,3
2013	12 899,3	943690,1
2014	12 004,6	1015773,6
2015	8 797,6	1257762,8
2016	7 531,9	1465931,0
2017	7 523,9	1824500,6
2018	7 999,9	2113765,8
2019	8 609,3	1597451,8